

به نام خدا

تأثیر انگیزش یادگیری بر عملکرد یادگیری دانش آموزان

مؤلفان :

کبری جدکاره

سیما احمدی گنجه

سید حسام الدین سادات

موسی فرخ

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: جدکاره، کبری، ۱۳۶۷
عنوان و نام پدیدآور: تاثیر انگیزش یادگیری بر عملکرد یادگیری دانش آموزان/ مولفان کبری جدکاره،
سیما احمدی گنجه، سید حسام الدین سادات، موسی فرخ.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۸۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۹۲-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دانش آموزان- انگیزش یادگیری - عملکرد یادگیری
شناسه افزوده: احمدی گنجه، سیما، ۱۳۵۸
شناسه افزوده: سادات، سید حسام الدین، ۱۳۵۹
شناسه افزوده: فرخ، موسی، ۱۳۶۱
رده بندی کنگره: PN۲۱۴۶
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۰۶
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۵۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: تاثیر انگیزش یادگیری بر عملکرد یادگیری دانش آموزان
مولفان: کبری جدکاره - سیما احمدی گنجه - سید حسام الدین سادات - موسی فرخ
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیرجد
قیمت: ۸۲۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۹۲-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۵	فصل اول: کلیات.....
۵	مقدمه.....
۶	شرح و بیان عملکردی یادگیری.....
۹	چارچوب نظری.....
۱۴	اهمیت عملکرد یادگیری.....
۱۷	فصل دوم: بررسی ادبیات موضوعی یادگیری.....
۱۷	انگیزش یادگیری.....
۱۷	تعریف انگیزش و انواع آن.....
۱۸	انگیزش درونی و بیرونی.....
۲۰	انگیزش یادگیری و نظریات مرتبط با آن.....
۲۲	عوامل انگیزش یادگیری.....
۲۳	شخصیت.....
۲۴	رویکرد یادگیری اجتماعی.....
۲۴	رویکرد روانکاوی.....
۲۶	رویکرد پدیدار شناختی.....
۲۶	رویکرد صفات.....
۲۸	عملکرد اساتید.....
۳۱	شخصیت استاد.....
۳۳	نفوذ همتایان.....

۳۸	پشتیبانی و مشارکت خانواده.....
۳۹	امکانات یادگیری.....
۴۲	ارتباطات با واسطه کامپیوتر (CMC).....
۴۳	فن آوری های ارتباطی تلفن همراه در آموزش و پرورش.....
۴۵	عملکرد یادگیری.....
۴۵	تعریف یادگیری.....
۴۷	رویکردهای یادگیری.....
۵۲	یادگیری همسالان در محیط اجتماعی فرهنگی.....
۵۲	دیدگاه های نظری پیرامون یادگیری و یادگیری همسالان.....
۵۵	مدل سیستم شناختی برای پردازش اطلاعات.....
۵۶	پیشینه یادگیری و عملکرد آن.....
۵۶	پیشینه پژوهشی در ایران.....
۵۷	پیشینه پژوهشی در خارج از کشور.....
۶۴	فهرست منابع.....

فصل اول

کلیات

مقدمه

در یادگیری دانش آموزان، انگیزه یکی از مهم ترین مسائل و موضوعات می باشد؛ در واقع بعضی از متخصصان ایجاد انگیزه را از مسئولیت های نخستین مربیان و اساتید می دانند. انگیزش اغلب مهمترین شرط یادگیری است و اهمیت آن اغلب از هوش کلی نیز بیشتر است. بارها دیده شده است دانش آموزان و دانش آموزانی که از لحاظ توانایی و استعداد تحصیلی و به عبارت دیگر هوش کلی بسیار شبیه به هم هستند، در پیشرفت تحصیلی تفاوت های زیادی با یکدیگر دارند. در واقع دانش آموزان با انگیزه به یادگیری اشتیاق دارند. حتی بهترین برنامه کارآموزی و آموزش سازماندهی شده هم در صورت نبود «انگیزه» در دانش آموزان به بار نمی نشینند. هنوز هم افرادی هستند که پیشاپیش نشانه هایی از انگیزش در خود دارند؛ این انسان ها از ابتدای حیات خود تا واپسین دم حیات، خودانگیزگی را با خود دارند. انگیزش از ویژگی های هر موجود زنده ای است ولی در مواردی دیده می شود که یادگیرندگان دوست ندارند کاری که انجام می دهند بنا بر خواسته اساتید یا مربیان باشند. بنابراین مربی و استاد بیش از آنکه نقش انگیزه زایی را ایفا کند به ایفای نقش کنترل انگیزش یادگیرندگان و سوق دادن انگیزه ها برای یادگیری تکلیف یا کار ویژه ای می پردازد، یعنی توجه آنان به نحوی جلب می شود. انگیزه نیرویی درونی است که سبب می شود انرژی افراد برای انجام دادن فعالیتی جدی به نحوی معین هدایت گردد. گاه انگیزه غریزی و گاه برگرفته از تصمیمی منطقی است. در حقیقت انگیزه ترکیبی از هر دو است، تا حدودی انگیزش غریزی، نیندیشیده و تا حدودی هم منطقی و اندیشیده

است، اغلب انگیزش خود محور و در خدمت شخص است. انگیزش، هدف محور و انتخابی است، انگیزش، یادگیرندگان را برای تکمیل کردن کار و برآورد درک یک هدف عینی مطلوب رهنمون می سازد. همچنین چگونگی انجام کار یا تکلیف را معین می کند و به واسطه آن فرد قادر است اولویت ها را مشخص نماید. انگیزه ها نیروی قوی در فرآیند یادگیری هستند. افراد معمولاً هنگامی که به توانایی خاصی دست می یابند از آن به عنوان یادگیری یاد می نمایند و عموماً زمانی که قادر به ابراز پاسخی گردند، بیان می کنند که آن موضوع را یاد گرفته ام. اما تعریف علمی یادگیری به آسانی اظهار نظر های فوق نمی باشد. از منظر رفتاری، یادگیری به عنوان فعالیتی تعریف می شود که بر فعالیتهای بعدی و آینده فرد تاثیر دارد و شرط یادگیری ایجاد تغییر در آینده می باشد. لذا همه آنچه یاد گرفته شده است ممکن است در حال حاضر آشکار نگردد و به صورت بالقوه در یادگیرنده باقی بماند تا به هنگام لزوم استفاده گردد. بروز یادگیری به صورت بالفعل را عملکرد می نامند. از آنجا که رفتار و عکس العملهای فعلی ما نتیجه ی یادگیری و تجربیات گذشته مان است یادگیری گاه به عنوان فرایندی که تغییر نسبتاً دائمی در رفتار ما به وجود می آورد تعریف شده است، یعنی توانایی و کارایی ما نتیجه ی برخوردهای گذشته ما با محیط است. طی دو دهه اخیر متخصصان تعلیم و تربیت به یادگیری و عوامل موثر بر آن بیش از پیش توجه کرده اند، زیرا راهبردهای یادگیری در آمادگی برای ورود موفقیت آمیز به مدرسه و دانشگاه اهمیت ویژه ای دارند (سمرود و کلیکمن، ۲۰۰۶).

شرح و بیان عملکردی یادگیری

زیربنای رفتار آدمی را یادگیری تشکیل می دهد بطوریکه شایستگی های انسان در طول زندگی از طریق یادگیری کسب می شود (نبوی و عسگریان، ۱۳۸۳). یادگیری فرآیند نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد است که از طریق تجربه به دست می آید (حق جوی و منصوریان ، ۱۳۸۹). شاید به جرأت بتوان گفت که مهمترین اصل زندگی انسانها یادگیری است زیرا

از بدو تولد تا انتها با فرآیند های مختلف یادگیری رو به رو می شود (حسینی شهیدی و همکاران، ۱۳۸۴).

مسئله عملکرد یادگیری در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی مدتهاست دغدغه بسیاری از صاحب نظران و پژوهشگران این حوزه می باشد و اینکه چه عواملی می تواند بر عملکرد یادگیری تاثیر بگذارد. عملکرد یادگیری، ابعاد نتایج یادگیری مانند ارزیابی دانش شخصی، درک، مهارت و تمایل به یادگیری بیشتر را مورد بررسی قرار می دهد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳). مارتین در سال ۲۰۰۶ ارزیابی دانش شخصی را اینگونه تعریف نموده است: دانستن آنکه چه دانشی داریم و چگونه آن را سازماندهی و از آن برای دستیابی به اهداف استفاده نماییم (مارتین، ۲۰۰۶). درک و مهارت و تمایل به یادگیری و کسب اطلاعات بیشتر از دیگران یعنی توانایی انتقال منظور و احساس خود به دیگران، توانایی برقراری ارتباط مطلوب با دیگران و علاقه به برقراری رابطه دوستانه با دیگران می باشد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳). براساس مطالعات انجام شده ارتباط مثبتی بین عملکرد یادگیری مورد استفاده دانش آموزان و موفقیت تحصیلی آنان وجود دارد (گردن، ۲۰۰۹). در واقع ضعف در عملکرد یادگیری و نبود مهارت و تمایل به یادگیری در دانش آموزان تاثیر بسزایی در موفقیت آنها خواهد داشت، بطوریکه ضعف در مهارت های لازم در فارغ التحصیلان دانشگاهی بر افزایش نرخ فزاینده بیکاری، خود گواه روشنی بر این مدعاست (آشتاب، ۱۳۹۲). بنابراین اهمیت نقش عملکرد یادگیری در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، لزوم شناسایی عوامل اثرگذار بر آن را دو چندان نموده است؛ یکی از متغیرهایی که پیش بینی می گردد که در عملکرد یادگیری دانش آموزان نقش داشته باشد، سطح انگیزش یادگیری است که خود منتج از عوامل مختلفی می باشد. انگیزش دلایل رفتار افراد را نشان می دهد و مشخص می کند که چرا آنها به روشی خاص عمل می کنند. رفتار انگیزه مند، رفتاری با انرژی، جهت دار و دنباله دار است (امیدیان، ۲۰۰۶).

از دیدگاه آموزشی، انگیزه، ساختاری چند وجهی است که با یادگیری و پیشرفت تحصیلی مرتبط است (محمودی، ۲۰۰۶). چنانکه ما بتوانیم شرایط آمادگی دانش آموزان برای یادگیری را به نحوی صحیح ترسیم کنیم گامی بلند در جهت ارایه راهکارهای مناسب در امر یادگیری برداشته ایم (حق جوی و منصوریان، ۱۳۸۹).

در میان طرح های مختلفی که در حوزه انگیزش یادگیری انجام پذیرفته است، مسائلی^۱ (۲۰۰۷) عوامل انگیزش یادگیری در دانش آموزان را شخصیت فرد یادگیرنده، پشتیبانی و مشارکت خانواده، نفوذ همتایان، عملکرد اساتید دانشگاه و امکانات یادگیری معرفی نمود. شخصیت دانشجویان و دانش آموزان تأثیری درونی بر کسب موفقیت های بیشتر در امر یادگیری دارد (ابوسری، ۲۰۰۹). برخورداری از پشتیبانی و مشارکت خانواده یکی دیگر از عوامل مهم در انگیزه و موفقیت دانش آموزان می باشد (هرندون و هرت، ۲۰۰۱). مشارکت خانواده ها انگیزه دانش آموزان را تقویت نموده و روح یادگیری آنان را زنده می سازد (مور، ۲۰۰۰). شواهدی وجود دارد که رابطه مثبت بین خانواده و انگیزش دانش آموزان می تواند به موفقیت های بزرگ دانشگاهی بینجامد (اسمیس و هاسفاس، ۱۹۹۸). همکلاسیان، تمام دانش آموزان هم دوره ای که فرد در طول دوران تحصیل خود با آنان در ارتباط است نیز می توانند در عملکرد یادگیری دانش آموزان نقش داشته باشند. مفاهیم امروزی در شیوه های تحویل کلاسها به نیاز تعامل بین دانش آموزان و همکلاسیانشان پاسخ داده و برای تقویت یادگیری و موفقیت دانشگاهی ضروری به نظر می رسد (گاردنر، ۲۰۰۱). مشارکت دانش آموزان در مباحث فکری با سایر دانش آموزان در کلاس درس به درک یادگیرنده از مفاهیم و انگیزش می انجامد (میلر و میلر، ۲۰۰۰). انگیزه دانش آموزان در امر یادگیری می تواند توسط کسی که فرآیند یادگیری را ممکن ساخته، داخل یا خارج از کلاس ایجاد و تقویت شود. پژوهش ها نشان می دهد که دانش

آموزان در صورت مشاهده انگیزه استاد، رابطه دوستانه او با دانش آموزان در طول دوران تحصیل و استفاده از کمکهای به جا در کلاس بیشتر انگیزه پیدا می کنند (مسائلی، ۲۰۰۷)؛ امکانات یادگیری و آموزشی که در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد می تواند در رضایت و انگیزش آنها تاثیر بگذارد (بلنک و نوین، ۱۹۹۹)؛ سالن های کنفرانس و کتابخانه های امروزی انگیزه دانش آموزان را به شرکت در کلاس ها و مشارکت بایکدیگر افزایش می دهند که به یادگیری بهتر می انجامد (کریتمن و بنت، ۲۰۰۵).

در این راستا این طرح با هدف ریشه یابی علل ضعف در عملکرد یادگیری دانش آموزان از منظر انگیزش یادگیری به دنبال بررسی نقش عوامل موثر بر انگیزش یادگیری دانش آموزان بر عملکرد یادگیری آنان میباشد و به دنبال پاسخ به این سوال است:

آیا عوامل انگیزش یادگیری بر عملکرد یادگیری در دانش آموزان تاثیر دارد؟

چارچوب نظری

گردن (۲۰۰۹) نشان داد که ارتباط مثبتی بین عملکرد یادگیری دانش آموزان و موفقیت تحصیلی آنان وجود دارد. بنابراین می توان عملکرد یادگیری را به عنوان یکی از پیش بینی کننده های موفقیت تحصیلی و در نهایت موفقیت آتی دانش آموزان دانست. عملکرد یادگیری ابعاد نتایج یادگیری مانند ارزیابی شخصی دانش، درک، مهارت و تمایل به یادگیری بیشتر را مورد بررسی قرار می دهد. (یانگ ات آل، ۲۰۰۳). یانگ و همکاران (۲۰۰۳) عملکرد یادگیری را به صورت میزان دانش اکتساب شده فرد در دانشگاه، میزان مهارت حاصل شده در فرد، میزان بکارگیری موضوعات یاد گرفته شده، میزان استفاده از آموخته ها در عمل و در نهایت میزان یادگیری کلی فرد مفهوم سازی و عملیاتی نمودند. از سوی دیگر با توجه به اهمیت نقش عملکرد یادگیری در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، شناسایی عوامل اثرگذار بر آن یکی از محورهای اصلی پژوهش در این حوزه می